

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „*Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej*”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Warszawa / Królestwo Polskie

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Zbiory Jednoty Reformowanej

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

zbiory muzealne organizacji (wspólnoty religijnej)

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Zbiory Kościoła Ewangelicko-Reformowanego gromadzone najprawdopodobniej były od końca XIX w., przypuszczalnie obejmowały przedmioty sprzed przebudowy zaboru (1791), portrety wybitnych kalwinów polskich, pamiątki i starożytności polskie, utensylia, które stanowiły część wystroju sali posiedzeń zboru. Osobną kolekcję stanowiły zgromadzone w bibliotece starodruki oraz archiwum parafialne. Większość przedmiotów została zniszczona czasie II wojny światowej, pozostałości zbiorów przekazano do Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego oraz Muzeum Narodowego w Warszawie.

Daty działalności / zakres czasowy:

ok. 1791 – początki zbiorów Kościoła Ewangelicko-Reformowanego

1904 - utworzenie archiwum parafii

po 1945 – przekazanie pozostałości zabytkowego dobytku archiwum i biblioteki parafii do Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego oraz Muzeum Narodowego w Warszawie (utensylia)

Dostępność

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Rodzaj pamięci

religijna wyznaniowa / protestancka

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

Obszar historyczny: religijny

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
--	---------	---------

ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Parafia Ewangelicko-Reformowana w Warszawie 00-145 Warszawa, al. Solidarności 76a	Budynek starego Kościoła Ewangelicko-Reformowanego, I piętro, sala zborowa obok kancelarii parafialnej, ul. Leszno 20
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	tel./faks: 22 636 99 45	xxx
GODZINY OTWARCIA	Kancelaria: pn., wt. czw., pt. 9.00-15.00; śr. 11.00-17.00; niedz. po nabożeństwach	brak danych
DYREKTORZY	Proboszcz: ks. Michał Jabłoński	xxx
ZARZĄDCA		Parafia Ewangelicko-Reformowana w Warszawie
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	brak	zabudowania parafialne

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Zbiór Gminy Ewangelicko-Reformowanej

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Gromadzenie dzieł artystycznych i obiektów o charakterze religijnym i patriotycznym, pamiątki i dokumentacja działalności Kościoła Ewangelicko-Reformowanego oraz protestantów w Królestwie Polskim

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

zabytki związane z protestantyzmem na ziemiach polskich

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

brak danych

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

August Karol Diehl (1837-1908) duchowny, bibliista, superintendent generalny Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w Królestwie Polskim w latach 1879–1908

Aleksander Woyde (1860-1925) historyk, archiwista, bibliotekarz, kolekcjoner, członek Towarzystwa Biblioteki Publicznej i wolontariusz Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy, wykładowca na Wolnej Wszechnicy Polskiej (od 1919). W latach 1893-1925 kierownik biblioteki i archiwum (1902) parafii ewangelicko-reformowanej przy ul. Leszno 20. Zgromadzoną przez siebie kolekcję archiwaliów i rękopisów przekazał do archiwum parafialnego, ob. w Dziale Rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie.

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Parafia Ewangelicko-Reformowana

Kalendarium (historia instytucji)

Zbiory Gminy Ewangelicko-Reformowanej w Warszawie gromadzone były najprawdopodobniej od końca XIX w., być może obejmowały przedmioty z czasów pierwszego kościoła ewangelicko-reformowanego (1777) z czasów rozbudowy kościoła i wzniesienie budynków parafialnych (po 1791) oraz ustanowienia Zboru Warszawskiego (1793). Do zbiorów być może należały elementy wyposażenia i utensyliów, które wyszły z użytkowania lub zostały wymienione w związku z budową nowego kościoła, a także galeria portretów wybitnych kalwinów polskich umieszczona w sali zgromadzeń. Gromadzenie „starożytności polskich i pamiątek narodowych” zapoczątkował najprawdopodobniej proboszcz parafii August Karol Diehl (od 1879), a następnie wieloletni pracownik biblioteki i archiwum Aleksander Woyde. Ze względu na brak materiałów źródłowych trudno ustalić, czy zbiory te włączone były do archiwum lub biblioteki, nie wydaje się, aby stanowiły osobną kolekcję o charakterze muzealnym. Najprawdopodobniej w znacznej części obrazy, pamiątki i „starożytności” zostały zniszczone w czasie II wojny światowej, szczególnie w czasie likwidacji sąsiadującego z parafią getta warszawskiego i powstania w getcie.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

1916: pamiątki narodowe i starożytności polskie, księgozbiór (ok. 10 000 t.), m.in. oryginalne wydania dzieł Kalwina, Komeńskiego, rzadkie druki dysydenckie polskie: Biblia Brzeska z 1563 r., Biblia Gdańska z 1632 r., Agenda z 1637 r.

1926: księgozbiór, portrety wybitnych kalwinów polskich, liczne pamiątki i starożytności polskie
po 1945: pozostałości biblioteki synodalnej zostały przekazane jako depozyt do Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego, naczynia liturgiczne, hafty i tkaniny przekazano do Muzeum Narodowego

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

brak danych

Strategia pozyskiwania zbiorów

brak danych

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

brak danych

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

xxx

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

xxx

Wystawy czasowe

xxx

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

brak danych

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

xxx

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

xxx

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

xxx

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

xxx

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

Gedankenbuch zur 25 jährigen Jubelfeier der allgemeinen Prediger-Synoden des Warschauer evangelisch-augsburgischen Konsistorial Bezirks, Warschau 1905.

K.T., Zbór Ewangelicko-Reformowany za ubiegłe 25-lecie, [w:] Księga jubileuszowa „Kuriera Porannego” wydana z powodu 25-lecia pisma, Warszawa 1903, s. 216.

Księga pamiątkowa Gimnazjum im. M. Reja utworzonego przez zbór Ewangelicko-Augsburski w Warszawie 1906-1926, Warszawa 1927

Chwalewik Edward, 1916. Zbiory polskie : archiwa, biblioteki, gabinety, galerje, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie w zestawieniu alfabetycznym według miejscowości, Warszawa: z zapomogi Kasy Pomocy dla Osób Pracujących na Polu Naukowym im. J. Mianowskiego, s. 201

Chwalewik Edward, 1926. Zbiory polskie : archiwa, biblioteki, gabinety, galerje, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie. T. 2, N-Ż, Warszawa: J. Mortkowicz, s. 370

Pruss Witold, 1976. Zarys historii. budowy Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w Warszawie na Lesznie, „Jednota. Miesięcznik Religijno-Społeczny” t. XXXIV, 1976, nr 7-8, s. 9-13

Pruss Witold, 1977. Społeczeństwo Królestwa Polskiego w XIX i początkach XX wieku (cz. I: Narodowości, wyznania, sekty, organizacje kościelne), Przegląd Historyczny, 68/2, s. 259-288.

Stahl Jerzy, 1973. Zarys historii Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w Polsce, „Jednota. Miesięcznik Religijno-Społeczny”, nr 7-8, s. 14.

Stahl Jerzy, 1976. Parafia warszawska w okresie międzywojennym, „Jednota. Miesięcznik Religijno-Społeczny”, nr 7-8, s. 19-25

Stegner Tadeusz, 2004. Kościół ewangelicko-reformowany w Królestwie Polskim 1815-1914, Almanach Historyczny, T. 6, s. 87-109

Tranda Zdzisław, Pruss Witold, Parafia ewangelicko-reformowana w Warszawie w latach 1776-1914, „Jednota. Miesięcznik Religijno-Społeczny”, nr specjalny 1976, 8, s. 14 nn.

Wejssel Antoni, Wiadomość o wyznaniu i zborze Ewangelicko-Reformowanym w Warszawie za ubiegłe 25-lecie, [w:] Księga jubileuszowa „Kuriera Porannego” wydana z powodu 25-lecia pisma, Warszawa 1903, s. 216.

Trandowa Wanda, 1976. Feniks z popiołów, „Jednota. Miesięcznik Religijno-Społeczny”, nr 7-8, s. 25-38

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie:

Zespół: 1/190/0 Centralne Władze Wyznaniowe Królestwa Polskiego » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 1396, A. t. s. zboru ewangelicko-reformowanego w Warszawie

[non vidi]

Gabinet Rękopisów Biblioteki UW

Archiwum seniora generalnego Kościołów Ewangelicko-Reformowanych i prezesa Konsystorza Ewangelicko-Reformowanego w Księstwie Warszawskim i Królestwie Polskim Karola Diehla,

akta Zboru Ewangelicko-Reformowanego w Warszawie i niektórych zborów z terenu Królestwa Polskiego, fragmenty spuścizn duchownych i wyznawców m.in. Aleksandra Woydego i Józefa Spleszyńskiego.
[non vidi]

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Akta Miasta Warszawy, Referat Gabarytów, tom. 21, Leszno, fot. sygn. 4258, sygn. 4263

Ciekawe cytaty

„Zbiory Jednoty Reformowanej w Król. Polskim, oprócz licznych pamiątek narodowych i starożytności polskich, składają się nadto z pięknego księgozbioru (ok. 10 000 t.), obfitego w oryginalne wydania dzieł Kalwina, rzadkie druki kalwińskie polskie i t.d.” (Chwalewik 1916: 201)

„Zbiory Gminy Ewangelicko-Reformowanej składają się, poza pięknym księgozbiorem, z portretów wybitnych kalwinów polskich, oraz ze zbioru licznych pamiątek i starożytności polskich” (Chwalewik 1926: 370)

„W budynku starego kościoła, na parterze, mieścił się Przystałek dla Sierot (założony w 1882), a na piętrze kancelaria parafialna, gdzie za drewnianą barierką królował przez długie lata zawsze pogodny, zawsze nienagannie ubrany sekretarz parafii (i jednocześnie Konsystorza) Stanisław Bretsch; również na piętrze sala zborowa z galerią portretów ludzi zasłużonych dla Kościoła, biblioteka i archiwum synodjalne. Biblioteka synodjalna – w dużej mierze dzieło ks. A.K. Diehla (1837-1908) – i archiwum, założone w 1904, liczące ponad 10 tysięcy tomów, cennych starodruków a nawet inkunabułów, domena pracy znawcy i miłośnika dziejów Kościoła, inż. Aleksandra Woydego (zm. w 1926), stanowiły niezwykle cenne źródło wiedzy o historii i dorobku duchowym protestantyzmu polskiego” (Stahl 1976: 19-20)

UWAGI:

Należy uzupełnić o informacje archiwalne.

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Aldona Tołysz

Data sporządzenia karty:

2018-08-30

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

xxx

METADANE* (wypełnia redaktor/moderator portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	

SYGNATURA	
PRAWA / LICENCJE	